

زندگی نامه امام خمینی (ره)

در این نوشتار زندگینامه کوتاه امام خمینی از تولد تا رحلت را مطالعه خواهید کرد. (تاریخ تولد شهریور ۱۲۸۱ ه.ش) ایشان فقیه، عارف و مرجع تقلید ایرانی بودند که از سال ۱۳۴۰ ه.ش رهبری انقلاب اسلامی مردم علیه نظام شاهنشاهی را به طور جدی برعهده گرفتند. دستگیری، تبعید و اقدامات امام خمینی علیه رژیم پهلوی به اوج گیری اعتراضات مردمی در سالهای ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ ه.ش منجر شد که سرانجام پیروزی انقلاب اسلامی ایران را در پی داشت.

خانواده و تبار امام خمینی

آقا سید مصطفی (پدر امام خمینی) پس از فراگیری تحصیلات اولیه در مکتبخانه‌های خمین و فراگیری زبان عربی، برای ادامه تحصیل ابتدا به اصفهان و سپس عازم نجف اشرف گردید. در نجف اشرف و سامرا که عهد میرزای شیرازی بود، تحصیلات خود را دنبال کرد و در زمرهٔ علما و مجتهدین عصر خود قرار گرفت. او در سال ۱۲۷۳ هجری شمسی به خمین بازگشت و زعامت و رهبری مردم منطقهٔ خمین را برعهده گرفت و ضمن هدایت معنوی، مذهبی و دینی مردم، با ظلم و ستم خوانین و متنفذین محلی بر مردم آن منطقه، به مقابله و مبارزه پرداخت. ایشان با سعی در جلوگیری از تعدیات و مظالم خوانین و مأموران دولتی نسبت به مردم در عمل مقابل آنها قرار گرفت و آنها، سید مصطفی را سدا راه خود برای رسیدن به اهداف و مقاصد خود دیدند. در سال ۱۲۸۱ هجری شمسی که تعدیات خوانین بر مردم فزونی یافته بود، سید مصطفی تصمیم گرفت که این وضعیت را به اطلاع والی عراق (اراک کنونی) برساند. دو تن از خوانین که از پیامدهای این گزارش می‌ترسیدند در میانهٔ راه خمین به عراق (اراک) به آقا مصطفی حمله کرده، با شلیک گلوله ای بر قلب وی، ایشان را به شهادت رساندند.

جداً اعلای امام خمینی (س)، دین‌علی‌شاه نام داشت که در کشمیر هندوستان زندگی می‌کرد و از علمای شیعی مذهب آن منطقه بود و در آنجا به شهادت رسید. سید احمد، معروف به سید هندی فرزند دین‌علی‌شاه در بین سالهای ۱۲۴۰ تا ۱۲۵۰ ه. ق. از کشمیر راهی سفر عتبات عالییه می‌شود و در مدت اقامت در آنجا با شخصی از اهالی خمین به نام یوسف خان فرفهرانی از اعیان توابع خمین، آشنا می‌شود. پس از تعمیق این آشنایی، شخص یاد شده از سید احمد دعوت می‌کند که به خمین بیاید. ایشان نیز این دعوت را پذیرفته، در سال ۱۲۵۴ ه. ق. (۱۲۱۷ ه. ش.) به منظور ارشاد اهالی خمین به آن سامان می‌رود و در هفدهم رمضان سال ۱۲۵۷ ه. ق. با دختر محمدحسین‌بیگ که خواهر یوسف خان است، ازدواج می‌کند. سید احمد در اواخر سال ۱۲۸۵ تا ۱۲۸۶ ه. ق. درگذشت و پیکرش به کربلا منتقل شد و در آنجا دفن شد. حاصل ازدواج سید احمد، سه دختر به نامهای: سلطان خانم، صاحبه خانم و آغابانو خانم و یک پسر به نام سید مصطفی (پدر امام خمینی) بود.

زندگینامه امام خمینی قبل از انقلاب

دوران کودکی امام خمینی چگونه سپری شد؟

کودکی امام خمینی به شدت تحت تأثیر شهادت پدرش بود. در حالی که بیش از پنج ماه از ولادت امام خمینی نمی‌گذشت، طاغوتیان و خوانین تحت حمایت عمال حکومت وقت، ندای حق طلبی آقا مصطفی را که در برابر زورگویی‌هایشان به مقاومت برخاسته بود، با گلوله پاسخ گفتند و در مسیر خمین به اراک وی را به شهادت رساندند.

پس از شهادت پدر، امام خمینی تحت سرپرستی مادر (بانو هاجر) و عمه مکرمه اش (صاحبه خانم) دوران کودکی خود را گذراند. او در مکتبخانه آخوند ملا ابوالقاسم به تحصیل پرداخت. در این دوره، روزی نیم جزء قرآن یاد می‌دادند و پایان این دوره نیز ختم قرآن بود. ایشان پس از ختم قرآن که به هفت سالگی رسیده بود، برای فراگیری دروس ادبیات و عربی نزد شیخ جعفر رفت و بعد از آن پیش میرزا محمود افتخارالعلماء دروس ابتدایی را آموخت. سپس مقدمات را نزد میرزامهدی - که دایی ایشان بود - شروع کرد و سپس نزد میرزا رضا نجفی منطق را آغاز نمود. در ادامه، تحصیلات قابل فراگیری در این مرحله چون: منطق، مطول و سیوطی را نزد آیت‌الله مرتضی پسندیده (برادرش) فراگرفت.

دوران جوانی امام خمینی

دوران جوانی امام خمینی با مهاجرت به اراک و تحصیل در حوزه علمیه در سال ۱۳۳۰ هجری شمسی آغاز شد. او نزد شیخ محمد گلپایگانی منطق و نزد آقا عباس اراکی شرح لمعه را تحصیل نمود. چند ماهی از ورود ایشان به حوزه علمیه اراک نگذشته بود که آیت‌الله شیخ عبدالکریم حائری، به درخواست روحانیون قم به آن شهر مهاجرت کرد و حوزه علمیه قم را تأسیس نمود. حدود چهار ماه بعد از مهاجرت آیت‌الله حائری، آقا روح‌الله نیز به قم هجرت نمود به ادامه تحصیل مشغول گردید.

امام خمینی تتمه مطول را نزد آقا میرزا محمدعلی معروف به ادیب تهرانی و سطح را نزد سید محمدتقی خوانساری و میرزا سید علی یثربی کاشانی فرا گرفت و سپس به حلقه درس خارج آیت‌الله عبدالکریم حائری وارد شد و عملاً تحصیلات خارج را در محضر ایشان گذرانید. همچنین فلسفه را نزد حاج سید ابوالحسن قزوینی؛ عروض و قوافی، فلسفه غرب و فلسفه تکاملی داروین را در محضر شیخ محمدرضا اصفهانی مسجدشاهی؛ ریاضیات و هیئت را نزد وی و میرزا علی‌اکبر یزدی و عرفان را نیز از محضر آیت‌الله محمدعلی شاه‌آبادی فرا گرفت.

امام خمینی در دوران مبارزه

روحیه مبارزه و جهاد در راه خدا ریشه در بینش اعتقادی و تربیت خانوادگی امام خمینی (س) داشته است. مبارزات ایشان از نوجوانی آغاز، و سیر تکاملی آن به موازات تکامل ابعاد روحی و علمی ایشان از یکسو و اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی ایران و سایر جوامع اسلامی از سوی دیگر در اشکال مختلف ادامه یافته است. در ابتدای دهه ۱۳۰۰ شمسی، هنگامی که رضاخان برای از هم پاشیدن

حوزه علمیه قم فرمان برگزاری امتحانات دولتی برای روحانیون را صادر کرد، امام خمینی با افشای اهداف پشت‌پرده به مخالفت با آن برخاست و به برخی از علمای صاحب‌نام قم که ساده‌اندیشانه این اقدام را گامی اصلاحی ارزیابی می‌کردند هشدار داد.

در دوران مرجعیت آیت‌الله بروجردی امام خمینی عضو هیات مصلحین بودند که مأموریت اصلاح حوزه را داشت. ایشان در مسائل گوناگون مورد مشورت آیت‌الله بروجردی بودند، مخصوصاً مسائل مربوط به حکومت. پس از دستگیری افرادی که در ترور حسین علاء نخست وزیر وقت دست داشتند در سال ۱۳۲۹، امام به نمایندگی آیت‌الله بروجردی برای جلوگیری از اعدام این افراد به دیدار شاه رفتند.

ایشان در سال ۱۳۲۲ با نگارش کتاب کشف اسرار فجایع سلطنت بیست ساله پهلوی را افشا کرد و با دفاع از اسلام و روحانیت به پاسخگویی به شبهات و هجمه‌های منحرفین پرداخت و در همین کتاب ایده حکومت اسلامی و ضرورت قیام برای تشکیل آن را مطرح ساخت. یک سال بعد در اوضاع آشفته و فضای آزادی نسبی پس از رضا پهلوی، امام خمینی در نخستین بیانیه سیاسی خود علمای اسلام و جامعه اسلامی را به قیام عمومی فراخواندند.

در مهرماه ۱۳۴۱ لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی مورد تصویب دولت قرار گرفت که طبق آن سه شرط مسلمان بودن، سوگند به کلام‌الله مجید و مرد بودن رای‌دهندگان و انتخاب‌شوندگان حذف شده بود تا زمینه حضور بهائی‌ها فراهم شود. امام در تلگرافی به اسدالله علم نوشتند: «مجدداً به شما نصیحت می‌کنم که به اطاعت خداوند متعال و قانون اساسی گردن نهید، و از عواقب وخیمه تخلف از قرآن و احکام علمای ملت و زعمای مسلمین و تخلف از قانون بترسید؛ و بدون موجب، مملکت را به خطر نیندازید؛ و آلا علمای اسلام درباره شما از اظهار عقیده خودداری نخواهند کرد.» پیام محکم امام در شرایط آن روز بی‌نظیر بود.

امام خمینی و قیام پانزده خرداد

امام خمینی زمانی در نقش رهبری انقلاب اسلامی در سال ۱۳۴۲ ظاهر شد که سالها پیش از آن، مراحل مختلف تهذیب نفس و جهاداکبر و کسب فضایل معنوی و معارف حقیقی را در سطوح عالی‌تر گذرانده بود. او خودسازی و جهاد درونی را مقدم بر مبارزه بیرونی می‌دانست، و حتی می‌فرمود فراگیری علوم مختلف و علم توحید نیز اگر توأم با تهذیب نفس نباشد حجابی بیش نیست و ره به حقیقت نخواهد برد.

اندکی پس از غائله انجمن‌های ایالتی و ولایتی، شاه برای طرحی با عنوان انقلاب سفید اعلام فرمانروم کرد. امام در بیانیه‌ای صریح چهار روز پیش از فرمانروم، مفاد انقلاب سفید و از آن جمله اصلاحات ارزی را مخالف اسلام و قانون اساسی قلمداد کردند. ایشان در بیانیه تاریخی خود فرمودند: «من چاره در این می‌بینم که این دولت مستبد به جرم تخلف از احکام اسلام و تجاوز به قانون اساسی کنار برود؛ و دولتی که پایبند به احکام اسلام و غمخوار ملت ایران باشد بیاید.»

در پی فراگیری اعتراضات و به دستور رژیم پهلوی، مأمورین مسلح با لباس مبدل در فروردین ۱۳۴۲ به مدرسه فیضیه یورش بردند و به کشتار و جرح طلاب پرداختند. پس از این حمله، حضرت امام در روز ۱۳ فروردین ۱۳۴۲ اعلامیه معروف خود را تحت عنوان

«شاه‌دوستی یعنی غارتگری» منتشر کردند. در این اعلامیه که یکی از تندترین بیانیه‌های سیاسی امام خمینی است، رژیم شاه به محاکمه کشیده شده و در پایان آن تأکید شده بود که در این شرایط تقیه حرام است و اظهار حقایق واجب.

در شرایطی که ساواک از سخنرانان برای عدم تعرض به شاه و اسرائیل تعهد گرفته بود، امام در عاشورای سال ۱۳۴۲ در سخنرانی خود به شدت به شاه و دخالت‌های اسرائیل انتقاد کردند. همان شب امام دستگیر شدند و از قم به تهران اعزام شدند. با قیام مردم تهران و ورامین و فشار علما، حکومت مجبور به آزادی ایشان شد.

اعتراض امام خمینی به کاپیتولاسیون و تبعید به ترکیه

۲۱ مهرماه ۱۳۴۳ لایحه کاپیتولاسیون در مجلس تصویب شد. طبق این لایحه، ایران به مستشاران نظامی آمریکا اجازه می‌داد مثل دیپلمات‌ها و کارمندان اداری و فنی سفارتخانه‌ها از مصونیتها و معافیت‌های مندرج در کنوانسیون وین برخوردار باشند. در این ماجرا نیز امام خمینی بر انجام رسالت تاریخی خویش مصمم شد و به قیامی دوباره برخاست. در زندگی نامه امام خمینی آمده است که ایشان روز چهارم آبان که روز تولد شاه بود را به‌عنوان روز افشاگری انتخاب کردند و خبر آن را به دست علمای شهرهای مختلف رساندند. علیرغم تهدیدهای موجود، امام در سخنرانی معروف خود در روز چهارم آبان به تصویب لایحه کاپیتولاسیون اعتراض کردند. در همین سخنرانی بود که امام خمینی جمله معروف خود را به این شرح بیان داشت:

امریکا از انگلیس بدتر، انگلیس از امریکا بدتر، شوروی از هر دو بدتر. همه از هم بدتر؛ همه از هم پلیدتر. اما امروز سر و کار ما با این خبیث‌هاست! با امریکاست. رئیس‌جمهور امریکا بداند - بدانند این معنا را - که منفورترین افراد دنیاست پیش ملت ما... تمام گرفتاری ما از این امریکاست! تمام گرفتاری ما از این اسرائیل است! اسرائیل هم از امریکاست.

افشاگری امام علیه تصویب لایحه کاپیتولاسیون، ایران را در آبان سال ۴۳ در آستانه قیامی دوباره قرار داد؛ اما رژیم شاه با بهره‌گیری از تجربه سرکوبی قیام ۱۵ خرداد سال قبل به سرعت دست به کار شد و تصمیم به تبعید امام خمینی گرفت. به دستور رژیم پهلوی، امام خمینی در ۱۳ آبان با چند روز تاخیر به دلیل برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا دستگیر و به ترکیه تبعید شدند. اقامت امام خمینی در ترکیه یازده ماه به طول انجامید.

امام خمینی و دوران تبعید در نجف

روز ۱۳ مهر ماه ۱۳۴۴ حضرت امام به همراه فرزندشان حاج آقا مصطفی از ترکیه به تبعیدگاه دوم کشور عراق، اعزام شدند. امام خمینی از بدو ورود به نجف با ارسال نامه‌ها و پیکه‌هایی به ایران، ارتباط خویش را با مبارزین حفظ نموده و آنان را در هر مناسبتی به پایداری در پیگیری اهداف قیام ۱۵ خرداد فرا می‌خواند. همانطور که در زندگی‌نامه امام خمینی آمده است، ایشان به صراحت از انفجار عظیم قریب‌الوقوع سیاسی و اجتماعی در ایران سخن می‌گفتند. ایشان در ۲۷ فروردین ۱۳۴۶ در پیامی خطاب به حوزه‌های علمیه ایران نوشتند: من به شما آقایان محترم و به ملت ایران اطمینان می‌دهم که دستگاه با شکست مواجه خواهد شد. پیشینیان

آنها سیلی اسلام را خوردند، اینها نیز خواهند خورد... استقامت کنید. در مقابل ظلم تسلیم نشوید. اینها رفتنی هستند و شما باقی هستید... این شمشیرهای کند و عاریتی در غلاف خواهد رفت.

امام خمینی در همین روز، نامه‌ای سرگشاده به امیرعباس هویدا نخست‌وزیر شاه نوشت و در آن فجایع رژیم را برشمرد و نسبت به جبهه گیری شاه در برابر دولت‌های اسلامی هشدار دادند.

امام همچنین در دوران تبعید در نجف به تدریس سلسله درسه‌های خارج فقه پرداختند که با وجود همه مخالفتها و کارشکنی‌های عناصر مغرض تا زمان هجرت به پاریس ادامه داشت. مبانی متقن امام در فقه و اصول و تسلط ایشان بر رشته‌های معارف اسلامی بدان پایه بود که پس از اندک زمانی علی‌رغم حوزه‌درسی ایشان به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین حوزه‌های درسی نجف از لحاظ کیفیت و کمیت شاگردان شناخته شد.

تلاش و روشنگری امام خمینی فضای حوزه‌ نجف را طی چهار سال تدریس دگرگون ساخت. در زندگی نامه امام خمینی آمده است که در سال ۱۳۴۸ علاوه بر مبارزین بیشمار داخل کشور مخاطبین زیادی در عراق، لبنان و دیگر بلاد اسلامی بودند که نهضت ایشان را الگوی خویش می‌دانستند. به همین دلیل حضرت امام سلسله درس‌های خویش را درباره حکومت اسلامی یا ولایت فقیه در بهمن ۱۳۴۸ آغاز کردند. مجموعه این‌درسه‌ها در قالب کتابی تحت عنوان ولایت فقیه یا حکومت اسلامی در ایران منتشر شد. در این کتاب دورنمای مبارزه و هدفهای نهضت ترسیم شده بود و مبانی فقهی و اصولی و عقلی حکومت اسلامی و مباحث تئوریک مربوط به شیوه‌های حکومت اسلامی از زبان رهبری انقلاب ارائه می‌شد.

مبارزات امام خمینی در نجف

یکی از رویدادهای مهم در دوران اقامت امام در نجف که تأثیر بسزایی در فراگیری نهضت امام خمینی داشت، جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل بود. ایشان در پی این رویداد، در تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۴۶ فتوای انقلابی خویش را درباره حرمت هرگونه رابطه تجاری و سیاسی دولتهای اسلامی با اسرائیل، و حرمت مصرف کالاهای اسرائیلی در جوامع اسلامی صادر کردند. خیزش جهان اسلام در ماجرای نبرد اعراب و اسرائیل فرصتی را پدید آورد تا امام آرمان‌های خویش را در سطحی وسیعتر مطرح سازد که همان احیای دین‌باوری در عصر دین‌ستیزی و بازیابی هویت و مجد و وحدت امت اسلامی بود و محدود به مبارزه با شاه در ایران نمی‌شد. امام خمینی در گفتگویی با نماینده سازمان الفتح فلسطین در ۱۹ مهر ۱۳۴۷ دیدگاه‌های خویش را درباره مسائل جهان اسلام و جهاد ملت فلسطین تشریح کرد و در همین مصاحبه بر وجوب اختصاص بخشی از وجوه شرعی زکات به مجاهدان فلسطینی فتوا داد. متن مصاحبه امام با سازمان الفتح را مطالعه نمایید.

اواسط اسفند سال ۱۳۵۳، شاه با تشکیل حزب درباری «رستاخیز» و ایجاد سیستم تک‌حزبی، خودکامگی را به حدّ اعلی رساند و طیّ یک نطق تلویزیونی اعلام کرد که تمام ملت ایران باید عضو این حزب شوند و کسانی که مخالفند بایست گذرنامه خود را گرفته و از کشور خارج شوند. امام خمینی میز بلافاصله فتوایی صادر کردند و به مخالفت این حزب با اسلام و مصالح ملت مسلمان پرداختند.

رویداد دیگری که در فراگیری نهضت انقلاب اسلامی مؤثر بود ورود حزب دموکرات در سال ۱۳۵۵ به کاخ سفید بود. جیمی کارتر با شعار حقوق بشر و محدودیت در صدور اسلحه به خارج کشور، پیروز شده بود. این شعارها به منظور جلوگیری از رشد احساسات ضدآمریکایی در کشورهای نظیر ایران مطرح شده بود و به باز شدن نمایی و زودگذر فضای سیاسی در ایران منجر شد. امام خمینی که به دقت تحولات جاری جهان و ایران را زیر نظر داشت، از فرصت به دست آمده نهایت بهره‌برداری را کرد. آن طور که در زندگی‌نامه امام خمینی آمده است، ایشان در مرداد ۱۳۵۶ طی پیامی اعلام کردند: اکنون به واسطه اوضاع داخلی و خارجی و انعکاس جنایات رژیم در مجامع و مطبوعات خارجی فرصتی است که باید مجامع علمی و فرهنگی و رجال وطنخواه و دانشجویان خارج و داخل و انجمنهای اسلامی در هر جا است بی‌درنگ از آن استفاده کنند و بی‌پرده به پا خیزند.

شهادت آیت‌الله حاج آقا مصطفی خمینی در اول آبان ۱۳۵۶ و مراسم پرشکوهی که در ایران برگزار شد نقطه آغازی بر خیزش دوباره حوزه‌های علمیه و قیام جامعه مذهبی ایران بود. امام خمینی در همان زمان به گونه‌ای شگفت‌انگیز این واقعه را از الطاف خفیه الهی نامیده بود. رژیم شاه با درج مقاله‌ای توهین‌آمیز علیه امام در روزنامه اطلاعات انتقام خود را از امام گرفت. اعتراض به این مقاله، به قیام ۱۹ دی ماه قم در سال ۵۶ منجر شد که طی آن جمعی از طلاب انقلابی به خاک و خون کشیده شدند. برگزاری مراسم سوم، هفتم و چهلم‌های پی‌پی در بزرگداشت خاطره شهیدان قیام اخیر در تبریز، یزد، جهرم، شیراز، اصفهان و تهران قیام‌هایی مکرری پدید آورد که به اوج‌گیری نهضت امام خمینی منجر شد.

از زمانی که به نجف تبعید شدند تا ۱۲ مهر ۱۳۵۷ به مدت ۱۲ سال و ۱۱ ماه در آنجا سکونت اختیار کردند؛ دوره‌ی که مخالفت‌ها، کارشکنی‌ها و زخم‌زبان‌ها از همه جبهه‌ها آنچنان گسترده و آزاردهنده بود که امام (ره) با همه صبر و بردباری که داشتند بارها از سختی شرایط مبارزه در این سال‌ها به تلخی یاد کرده‌اند اما هیچ‌یک از این مصائب و دشواری‌ها نتوانست ایشان را از مسیری که آگاهانه انتخاب کرده بودند، باز دارد.

هجرت امام خمینی به پاریس

در دیدار وزرای خارجه ایران و عراق در نیویورک تصمیم به اخراج امام خمینی از عراق گرفته شد. رئیس سازمان امنیت عراق در سال ۱۳۵۷ در دیدار با امام خمینی شرط ادامه اقامت ایشان در عراق را دست کشیدن از مبارزه و عدم دخالت در سیاست دانست. اما امام خمینی با قاطعیت پاسخ دادند که حاضر به سکوت و هیچ‌گونه مصالحه‌ای نیست. روز ۱۲ مهر، امام خمینی نجف را به قصد مرز کویت ترک گفت. دولت کویت با اشاره رژیم ایران از ورود امام به این کشور جلوگیری کرد و به همین دلیل امام خمینی تصمیم به هجرت به پاریس گرفتند. در روز ۱۴ مهر ایشان وارد پاریس شدند و در منزل یکی از ایرانیان در نوفل‌لوشاتو (حومه پاریس) مستقر شدند.

در مدت اقامت چهار ماهه امام در پاریس، نوفل‌لوشاتو مهمترین مرکز خبری جهان بود و مصاحبه‌های متعدد و دیدارهای مختلف امام دیدگاه‌های ایشان را در زمینه حکومت اسلامی و هدفهای آتی نهضت برای جهانیان بازگو می‌کرد. به این ترتیب جمع بیشتری از مردم جهان با اندیشه و قیام ایشان آشنا شدند.

امام خمینی و بازگشت به وطن در سال ۱۳۵۷

سرانجام پس از سال‌ها دوری از وطن، امام خمینی توانستند در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ وارد ایران شوند. استقبال بی‌سابقه مردم ایران چنان عظیم و غیرقابل انکار بود که خبرگزاری‌های غربی نیز ناگزیر از اعتراف شده و مستقبلین را چهار تا شش میلیون نفر برآورد کردند امام خمینی در ۱۵ بهمن، مهدی بازرگان را نخست‌وزیر دولت موقت و مامور تشکیل کابینه کردند. ایشان با صدور اطلاعیه‌ای در مورد حکومت نظامی ۲۱ بهمن، آن را خدعه خواندند و از مردم خواستند که به آن اعتنا نکنند که این اقدام باعث به ثمر نشستن نهضت و پیروزی انقلاب اسلامی شد.

روز ۱۹ بهمن ۱۳۵۷ پرسنل نیروی هوایی در محل اقامت امام خمینی (مدرسه علوی تهران) با ایشان بیعت کردند. روز ۲۰ بهمن همافران در مهمترین پایگاه هوایی تهران دست به قیام زدند. گارد شاهنشاهی برای سرکوب آنان گسیل شد. مردم به حمایت از نیروهای انقلابی وارد صحنه شدند. روز ۲۱ بهمن پایگاه‌های پلیس و مراکز دولتی یکی پس از دیگری به دست مردم سقوط کردند. فرماندار نظامی تهران طی اطلاعیه‌ای ساعات منع عبور و مرور را به ساعت چهار بعدازظهر افزایش داد. همزمان با آن بختیار فرمان اجرای کودتای طراحی شده از سوی هائیزر را صادر کرد. از سوی دیگر امام خمینی طی پیامی از مردم تهران خواست تا برای جلوگیری از توطئه در شرف وقوع به خیابانها بریزند. اولین تانکها و تیپهای زرهی کودتاچیان به محض حرکت از پایگاه‌هایشان به وسیله مردم از کار افتادند. کودتا در همان آغاز با شکست مواجه شد. بدین ترتیب آخرین مقاومت‌های رژیم شاه در هم شکسته شد و صبحدم ۲۲ بهمن خورشید پیروزی نهضت امام خمینی تحقق پیدا کرد.

زندگینامه امام خمینی پس از انقلاب

امام خمینی و مدیریت کشور در سالهای ابتدایی انقلاب

امام خمینی از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی بر انجام رفتارندوم تأکید داشتند. به همین دلیل ۱۲ فرودین ۱۳۵۸ همه‌پرسی برگزار شد و ۹۸/۲ درصد رأی‌دهندگان رأی به استقرار نظام جمهوری اسلامی دادند. متعاقب آن انتخابات پیاپی برای تدوین و تصویب قانون اساسی و انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی برگزار شد. امام خمینی برای استقرار ارکان نظام اسلامی و تبیین هدف‌ها و اولویتهای حکومت اسلامی همه روزه در محل اقامت خود و مدرسه فیضیه قم در دیدار با هزاران تن از مشتاقان خویش سخنرانی می‌کرد. براساس زندگی نامه امام خمینی، ایشان پس از پیروزی انقلاب در تاریخ دهم اسفند ۱۳۵۷ از تهران به قم آمده بود و تا زمان ابتلا به بیماری قلبی (۲ بهمن ۱۳۵۸) در این شهر بود. حضرت امام پس از ۳۹ روز مداوا در بیمارستان قلب تهران، موقتاً در منزلی واقع در منطقه دربند تهران ساکن شد و سپس به منزلی محقر متعلق به حجت‌الاسلام سیدمهدی امام جمارانی در محله جماران نقل مکان کرد و تا زمان رحلت در همین منزل ماند.

یکی از مهمترین رویدادها در سالهای ابتدایی انقلاب تسخیر لانه جاسوسی بود. در آبان سال ۱۳۵۸ خبر ملاقات اعلام‌نشده آقای بازرگان با برژینسکی مشاور امنیت ملی کاخ سفید در الجزیره به ایران رسید. روز ۱۳ آبان گروهی از دانشجویان مسلمان پیرو خط

امام سفارت امریکا در تهران را اشغال کردند تا به اسناد جاسوسی آمریکا در ایران دست پیدا کنند. یک روز پس از این واقعه، دولت موقت آقای بازرگان با پذیرفتن استعفا از سوی امام خمینی سقوط کرد. برای اطلاعات بیشتر درباره دلایل این استعفای شتاب زده، متن کامل زندگی نامه امام خمینی را مطالعه کنید. امام خمینی نیز از حرکت انقلابی دانشجویان حمایت کرد و آن را انقلابی بزرگتر از انقلاب اول نامید.

پس از دولت بازرگان، ابوالحسن بنی‌صدر در انتخابات ریاست جمهوری پیروز شد. بنی‌صدر از آغاز بنا بر اختلاف با جناح خط امام و مخالفت با روحانیت گذاشت. در زمان جنگ ایران و عراق، عوامل وابسته به بنی‌صدر که بقای خویش را در ایجاد بحران برای نظام اسلامی می‌دیدند، از تجهیز نیروهای مردمی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی جلوگیری می‌کردند. وحدت ملی با اختلاف‌افکنی‌های بنی‌صدر به مخاطره افتاده بود. به همین دلیل امام خمینی در ۲۰ خرداد ۱۳۶۰ بنی‌صدر را از فرماندهی کل قوا عزل کرد متعاقب آن مجلس شورای اسلامی رأی به بی‌کفایتی وی داد.

پس از این واقعه، اعضا و هواداران سازمان مجاهدین خلق دست به اغتشاش‌هایی خونین زدند که از آن جمله می‌توان به ترور شهید محمدعلی رجایی و شهید باهنر و اقدام به ترور آیت الله خامنه‌ای اشاره کرد. در تمام این دوران امام خمینی با آگاهی رسانی به مردم انقلابی و گرفتن تصمیمات قاطع و سریع در مدیریت کشور نقش منحصر بفردی ایفا کردند. یکی از مهمترین موفقیت‌های امام خمینی در سالهای پس از انقلاب افزایش شعور و آگاهی جمعی ملت و ایجاد حس مسئولیت و قدرت تحلیل آنان در مسائل سیاسی روز بوده است. این مسئله تا به آنجا بود که مردم پس از شهادت شهید رجایی و بهشتی شعار می‌دادند: آمریکا در چه فکریه ایران پر از بهشتیه.

امام خمینی و دوران دفاع مقدس

امام خمینی در دوران جنگ هشت ساله ایران و عراق هم بنابر اعتقادشان به جهاد به عنوان تکلیفی الهی، از ابتدا فرمان مقاومت در برابر دشمن متجاوز را صادر کردند. ایشان با انجام مجموعه سخنرانی‌ها و صدور پیام‌های متوالی مردم را آماده نبرد سخت و طولانی مدت کردند.

در اولین روزهای جنگ، دهها هزار تن از نیروهای مردمی و داوطلب برای کمک به نیروهای نظامی عازم جبهه‌ها شدند و در نخستین مرحله، پیشروی دشمن با جانبازی رزمندگان اسلام متوقف گردید.

در دوران دفاع مقدس نیز مقاومت در برابر نیروهای عراقی با رهنمودها و فرماندهی امام خمینی ادامه یافت، و آنچه حاصل شد دستاوردی عظیم بود؛ چرا که در دویست سال اخیر، برای اولین بار ایران در جنگی نابرابر حتی یک وجب از خاک خود را از دست نداد؛ از مستشاران خارجی کمک نگرفت؛ روی پای خود مردانه ایستاد؛ در صنایع دفاعی به خودکفایی رسید؛ حتی در اوج جنگ از رفتن به پای صندوق‌های رأی برای تعیین سرنوشت، غفلت نکرد و خود را به عنوان قدرتی که می‌تواند پشتوانه مستضعفان جهان باشد تثبیت کرد.